

СТАН ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: СФЕРА ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ 2015 – ПОЧАТОК 2017 РР.

STATE OF IMPLEMENTING THE UKRAINE – EU ASSOCIATION AGREEMENT: TOURISM SPHERE IN 2015 – EARLY 2017

У статті проаналізовано проблеми і перспективи імплементації в Україні європейського законодавства сфери туризму після підписання Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами з іншої сторони. Акцентовано увагу на реалізації заходів у сфері туризму протягом 2015 – початку 2017 рр.

Ключові слова: туризм, Угода про асоціацію України і ЄС, нормативне регулювання.

В статье проанализированы проблемы и перспективы имплементации в Украине европейского законодательства сферы туризма после подписания Соглашения об ассоциации между Украиной, с одной стороны, и Европейским Союзом, Европейским Сообществом по атомной энергии и их

государствами – членами, с другой стороны. Акцентировано внимание на реализации мероприятий в сфере туризма в течение 2015 – начала 2017 гг.

Ключевые слова: туризм, Соглашение об ассоциации Украины и ЕС, нормативное регулирование.

The article analyzes the problems and prospects of implementation in Ukraine of European legislation in tourism sphere after the signing the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their countries – members on the other. The attention is focused on the implementation of measures in tourism sphere during 2015 – early 2017.

Key words: tourism, the Ukraine-EU Association Agreement, regulation.

УДК 379.851

Передерко В.П.

к.і.н., доцент кафедри туризму
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

Постановка проблеми. Незважаючи на постійно зростаючі і непередбачувані потрясіння від терористичних актів, політичної нестабільності, пандемій та стихійних лих, подорожі і туризм продовжують у 2016 році демонструвати свою стійкість, забезпечивши пряме зростання ВВП на 3.1%. У цілому подорожі і туризм згенерували в 2016 році 7.6 трлн дол. США (10.2% глобального ВВП). Сектор туризму склав 6.6% загального обсягу світового експорту і майже 30% загального обсягу експорту послуг. В Україні актуальним є створення умов для сприйняття міжнародного туризму як засобу інтеграції у світовий та особливо європейський простір, а також як форми розвитку інтеграційних комунікацій, що дозволить закласти основи туризму як прибуткової індустрії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання співпраці України з Європейським Союзом у галузі туризму вивчали у своїх наукових роботах багато дослідників, наприклад: Антонюк Н., Білоус А., Грачевська Т., Копійка В., Ляшенко О., Шинкаренко Т. та інші дослідники.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз стану реалізації заходів щодо імплементації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС у сфері туризму протягом 2015 – початку 2017 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (далі Угода) розпочалася імплементація і уніфікація вітчизняного законодавства у сфері туристичних послуг. Перед Україною відкрилися додаткові можливості просування національного туристичного продукту на європейському ринку, використання досвіду організації туристичної діяльності.

У доповіді Національного інституту стратегічних досліджень (далі НІСД) у 2014 р. зазначалося, що підписання Угоди – це, зокрема, зобов'язання української влади перед власним народом щодо формування сучасної конкурентної і конкурентоспроможної еконо-

міки. А те, наскільки Україна виграє завдяки асоціації, залежить від ефективності національних реформ. Ключовим компонентом Угоди є наближення законодавства та адміністративних процедур України до відповідних норм і процедур ЄС [1, с. 2]

Важливість пришвидшення імплементації Угоди полягає не тільки у тому, що таким чином відбудеться всеохоплююча інтеграція України як держави і її громадян як представників певного ментального соціуму у політичний, соціально-економічний і культурний простір ЄС, але і тому, що різноманітні інституції ЄС – це джерело надходження інвестицій та капіталу, що вкрай важливо для розбудови вітчизняної туристичної інфраструктури.

Представництво ЄС в Україні зазначає, що громадянським експертам слід більш активно працювати з обласними державними адміністраціями, щоб стимулювати чиновників готувати місцеві проекти і залучати кошти ЄС для розвитку туризму на регіональному рівні. Основою для співробітництва у сфері туризму є ст. 401 Угоди. Стаття передбачає, що співробітництво зосереджується на таких напрямках: обміні інформацією, найкращими практиками, досвідом та передачі «ноу-хау», зокрема: інноваційних технологій; встановленні стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму; просуванні та розвитку туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур; розвитку та імплементації ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних та фінансових аспектів; навчанні спеціалістів з туризму, а також нарощенні потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг; розвитку і сприянні туризму на основі місцевих громад.

Одночасно ст. 446, зокрема, передбачає, що сторони сприяють взаєморозумінню і двосторонньому співробітництву у сфері регіональної політики щодо

методів формування та реалізації регіональних політик з особливим наголосом на розвитку відсталих територій і на територіальному співробітництву. Одержання допомоги ЄС для розвитку сфери туризму можливо за двома напрямками: технічна допомога ЄС для розвитку туризму у проектах, що реалізуються безпосередньо обласними державними адміністраціями; розробка стратегій регіонального розвитку в рамках проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» (<http://surdp.eu/>). На практиці найбільш інтенсивно співпраця відбувається в рамках проектів технічної допомоги та грантової підтримки, що надаються як для розвитку туризму, так і для регіонального розвитку [2].

У масштабній системі економічних перетворень, які очікують Україну, актуальним є також питання розвитку туризму за європейськими стандартами, тому що, на думку НІСД, «Україна може стати важливим центром туризму (рекреації) для країн т.зв. Міжмор'я (Międzymorze), який (разом з Грецією) збалансовуватиме аналогічний регіон на заході ЄС («Іспанія – французька Рив'єра») та матиме додаткові переваги розвитку в умовах «випадіння» з легального правового статусу окупованої території АР Крим» [1, с. 8].

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій у 2014 р. проаналізував Угоду на предмет наслідків для бізнесу, населення та державного управління. Виходячи зі змісту домовленостей, передбачених Главою 16 «Туризм», на думку аналітиків, на рівні держави розвиток туристичного сектору буде мати наслідком зростання валютних надходжень, що, зокрема, поліпшить стан платіжного балансу та сприятиме стабілізації курсу національної валюти, розвиток індустрії туризму приведе до зростання надходжень до державного та місцевих бюджетів; домовленості будуть сприяти активізації державної політики щодо розвитку туристичного сектору та відповідного зростання кількості компаній, що працюють у цій галузі, натомість домогосподарства отримають ширші можливості для збільшення зайнятості в туристичному секторі та більш розвинену туристичну інфраструктуру, особливо в сільській місцевості, а також ширші та більш ефективні гарантії від держави щодо збереження місцевої історико-культурної спадщини [3, с. 114–115].

Прикметно, що Інститут економіки та прогнозування НАН України економічної складової у туризмі не побачив. У розділі «Харчова промисловість» аналітики пропонують розвивати географічне маркування, як інструмент захисту вітчизняної агрохарчової продукції на продовольчих ринках ЄС та підвищення її доданої вартості і у цьому руслі місцевим (регіональним) виробникам, зокрема, пропонується організація зеленого, гастрономічного, винного, екологічного, етнографічного туризму [4, с. 12–14]. Така поширена у владі, експертів-економістів меншова́ртість туризму є «спадком», який залишився нашій державі після розпаду СРСР, де туризму було відведено соціально-культурну та виховну роль. Виробнича база галузі формувалася в основному за радянських часів, тому серед об'єктів інфраструктури переважають великі комплекси із значною концентрацією місць і низьким рівнем комфорту [5, с. 214].

Ейфорія перших місяців після підписання Угоди швидко минула, а гармонізації законодавства України зустріла об'єктивний опір бюрократичної машини

з чиновниками пострадянської свідомістю, «паперовим протистоянням» різних відомств. Процес гармонізації законодавства України в галузі туризму з директивами та іншими актами ЄС відбувається вкрай повільно і ще й без залучення галузевих інститутів громадянського суспільства [6, с. 234]. Фактично донедавна туризм не був навіть декларативним пріоритетом влади, позитивні зрушення розпочалися на межі 2016–2017 рр., коли вперше за багато років у Державному бюджеті України були передбачені кошти на розвиток галузі, щоправда у розмірі 30 млн грн.

Недивно, що у всіх аналітичних звітах про стан імплементації Угоди туризм проігнорований: у звіті Урядового офісу з питань європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України (далі КМУ) (вересень 2014 року – січень 2015 року) стан підготовки планів імплементації актів законодавства ЄС у сфері туризму позначений красномовним 0% [7, с. 8]. Звіт за 2015 р. взагалі не згадує про туризм [8], оскільки реальною робота була провалена. Сфера туризму з'явилась у звіті за 2016 рік, зокрема, було відзначено розробку проекту Стратегії розвитку туризму та курортів до 2026 року; підготовку змін до Закону України «Про туризм», де передбачено остаточне врахування положень Директиви Ради 90/314/ЄЕС від 13 червня 1990 р. (далі Директива 90/314) у частині встановлення значимих доказів надійності для повернення сплачених грошей або репатріації споживача у разі банкрутства, а також обов'язкове страхування цивільної відповідальності туроператорів щодо відшкодування витрат на повернення туристів до місця постійного проживання; імплементацію 11 національних стандартів України в галузі туризму, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, впровадження яких забезпечує покращення якості національного туристичного продукту та обслуговування споживачів туристичних послуг [9].

Проектний офіс Національної ради реформ у звіті за 2015 рік про туризм згадав двічі: у частині досягнень у сфері комунікацій зазначено, що в аеропорту Бориспіль розміщена виставка «Діячі України» для ознайомлення з культурною спадщиною України потоку туристів, котрі проходять через міжнародний аеропорт; у секторі реформи сільського господарства згадано про запуск інформаційного центру в приміщенні Мінагрополітики, метою якого є консультування з низки питань, пов'язаних із реєстрацією сільгоспприємств, порядком здійснення господарської діяльності, виходом на зарубіжні ринки, зеленим туризмом [10, с. 74, 87]. У звіті за 2016 рік туризм не згаданий взагалі [11]. Український центр європейської політики у моніторингах виконання Угоди за 2014–2016 рр. цю сферу оминає [12]. Логічно, що у звітах Уряду за 2015–2016 рр. про туризм теж не згадано, хіба що масштабні за вартістю роботи ремонту автошляхів можна приписати і Концепцію популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі, розроблену, зокрема, з метою підвищення туристичної та інвестиційної привабливості України, збільшення туристичних потоків [13].

У сфері туризму Загальним відомчим планом імплементації Угоди на 2014–2017 рр. (затвердженим наказом Міністерства інфраструктури України від 14.10.2014 р. № 512) передбачалося розроблення проекту Стратегії розвитку туризму та курортів до

2025 року та проектів державних цільових програм для реалізації Стратегії, підготовку та подання в установленому порядку пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про туризм», розроблення проекту технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне відповідно до Директиви 90/314, розроблення національних стандартів як доказової бази до технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне.

Перебуваючи у підвищеному стані внаслідок ліквідаційного процесу (відповідно до постанови КМУ від 10.09.2014 р. № 442), Державне агентство туризму та курортів України (далі Держтуризмкурорт) протягом 2015 року продовжував займатися імplementацією Глави 16 «Туризм» розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди. Аналіз її положень, на думку чиновників, засвідчив, що імplementація підвищить конкурентоспроможність туристичного продукту України та покращить інвестиційний клімат, а також сприятиме просуванню та розвитку туристичного продукту, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур. Держтуризмкурортом на основі проведеного порівняльного аналізу відповідності законодавства України положенням Директиви 90/314 було розроблено План її імplementації. Метою плану було наближення до законодавства Європейського Союзу законів та інших нормативно-правових актів України, що стосуються комплексу туристичних послуг. А основними завданнями імplementації декларувалися: гарантування дотримання цілей Директиви 90/314, якими передбачено необхідність вдосконалення ринку туристичних послуг, встановлення загальних правил щодо туристичного продукту, достовірність інформації щодо комплексу туристичних послуг, захист прав споживачів туристичних послуг, створення здорової конкуренції на ринку туристичних послуг, забезпечення зобов'язання туристичних операторів та туристичних агентів надавати значні докази їх надійності; розроблення технічного регламенту «Про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне» відповідно до Директиви 90/314; гармонізація національних стандартів із європейськими відповідно до положень Директиви 90/314 [14].

З кінця червня 2015 року на сайті Держтуризмкурорту оприлюднено для ознайомлення та внесення пропозицій проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм». Проектом була задекларована адаптація національного законодавства у сфері надання організованих туристичних послуг до вимог ЄС і вдосконалення ринку туристичних послуг шляхом: встановлення загальних правил щодо туристичного продукту; підвищення захисту прав споживачів туристичних послуг; унесення змін до нормативно-правових актів України в частині організації туристичних послуг; підвищення відповідальності туристичних операторів та туристичних агентів перед споживачами туристичних послуг [15].

У липні 2015 року Міністерство інфраструктури України скасувало Загальний відомчий план імplementації Угоди на 2014–2017 рр., оновило Координаційну раду з питань імplementації Угоди про асоціацію, у т.ч. робочу групу у сфері туризму [16], заливши зобов'язання реалізації

Плану імplementації Директиви 90/314. Таким чином, чиновники змінювалися, а виконання протягом 2015 року імplementації законодавства у сфері туризму ніхто реально не контролював. Зокрема, був протермінований строк розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» – грудень 2015 року. Нагадаю, що Планом імplementації Директиви 90/314 саме на грудень 2015 року було заплановане внесення цього законопроекту на розгляд Верховної Ради України і його прийняття. Держава, на жаль, не поспішала приділяти достатньої уваги розвитку співпраці з ЄС у сфері туризму. Після підписання Угоди пройшло вже достатньо часу, щоб зробити такі невітні висновки. І навіть ліквідація Держтуризмкурорту, що затягнулася на два роки, не може бути достатньою причиною для обґрунтованості затягування процесів імplementації європейського законодавства у сфері туризму в Україні. Очевидно, що це не було питанням пріоритетів. Це можна, наприклад, проілюструвати наступним: у Звіті про хід і результати виконання програми діяльності КМУ у 2015 році слово туризм згадано лише один раз на 161 стор. «...розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку аеропортів на період до 2023 року... Прийняття та виконання програми дасть змогу вирішити питання розвитку міжнародного туризму в Україні...» [17].

Вакуум і бездіяльність державної туристичної політики відчувалися на всіх рівнях, у т.ч. в експертному середовищі, серед представників бізнесу та профільних громадських об'єднань. У журналі «Новости турбізнесу» у кінці 2015 року віце-президент Туристичної асоціації України відзначив, що «професійна туристична спільнота українобудурена некомпетентними діями та часто-густо бездіяльністю виконавчої влади, що з кожним роком все більше й більше руйнує туристичну галузь, яка приходить в стан занепаду». Було наголошено на бездіяльності Координаційної Ради з питань туристичної діяльності, створеної у травні 2015 року, слабкій ефективності Експертної ради при Комітеті Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, відкликанні Міністерством економічного розвитку і торгівлі (далі МЕРТ), з невідомих для туристичної громадськості причин, з розгляду на Національній раді реформ проекту Плану реформ та розвитку туристичної галузі України, невиконанні Плану заходів з імplementації Угоди про асоціацію в галузі туризму, зобов'язань, зазначених у Меморандумі про взаєморозуміння між Держтуризмкурортом і Національною туристичною адміністрацією Китайської Народної Республіки про сприяння груповим поїздкам китайських туристів в Україну, підписаному в м. Пекіні 5 грудня 2013 року [18].

Після ліквідації Держтуризмкурорту туризм потрапив у сферу повноважень МЕРТ, крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів, які виконує Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Реалізація МЕРТ повноважень у сфері туризму та курортів розпочалася з прийняттям розпорядження КМУ від 08.09.2015 р. № 922 «Питання Міністерства економічного розвитку і торгівлі». Очевидно, що передача повноважень МЕРТ передбачала оновлення всього процесу підготовки імplementації українського

законодавства відповідно до європейських директив. У МЕРТ імплементацією європейського законодавства у сфері туризму з вересня 2015 року став займатися відділ розвитку туризму, згодом перерформатований спочатку в управління, а потім у департамент розвитку туризму та курортів. Перед новою командою державних службовців постало питання поживити (а фактично розпочати з нуля) роботу щодо розробки Стратегії розвитку туризму та курортів, внесення змін до Закону України «Про туризм», розроблення проекту технічного регламенту про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне відповідно до Директиви 90/314 тощо. Розпорядженням КМУ від

17.09.2014 р. № 847-р передбачена крайня дата розроблення проекту Стратегії розвитку туризму та курортів до 2025 року та проектів державних цільових програм для реалізації Стратегії – грудень 2016 року. У звіті щодо реалізації у 2015 році плану заходів з виконання Програми діяльності КМУ та Стратегії сталого розвитку “Україна-2020” зазначалося, що МЕРТ розробив проект розпорядження КМУ “Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на 2016–2020 роки”. На жаль, експертне обговорення підготовленого проекту не виходило за межі Києва. Більше того, протягом 2016 року він кілька разів повертався іншими міністерствами розробнику на доопрацювання, найбільші перепони чинило Міністерство фінансів України, посилаючись на економію бюджетних коштів [19]. На імплементацію цього документу пішов цілий рік. Уряд схвалив Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року розпорядженням від 16.03.2017 р. № 168-р [20]. Наступним етапом мала б стати державна цільова програм розвитку туризму і курортів. Нагадаю, що з 2011 року в Україні така програма відсутня.

Нова стратегія розвитку туризму та курортів – індикатор малих тектонічних змін на найвищих щаблях української влади. Відомо, що попередня стратегія була швидше декларацією, ніж програмним документом [21]. Нова стратегія не «роздута», містить перелік реалістичних заходів. Відрадно, що присутні конкретні економічні індикатори, що є вимогою часу. Якщо ми задекларували, що туризм покликаний вплинути на структурну модернізацію економіки України, то пора серйозно переглядати підхід до розробки всіх загальнонаціональних регуляторних (і не тільки) документів сфери туризму і курортів. Ця Стратегія такий підхід започаткувала. На український туризм чекають такі глобальні новації: скасування ліцензування турсервісних діяльностей; скасування обов’язкової категоризації готелів та аналогічних засобів розміщення; запровадження інституту саморегулювальних організацій у сфері туризму та курортів (створення національної туристичної організації); ініціювання процесу створення туристичних представництв України за кордоном; перезапуск ініціювання формування мережі уніфікованих туристично-інформаційних центрів. На жаль, є і недоліки. Порівнюючи чинну редакцію Стратегії з тією, котра понад рік “шліфувалася” всіма зацікавленими і незацікавленими центральними органами влади, можу звернути увагу на наступне: у попередньому проекті документу замість “альтернативний механізм ефективного регулювання діяльності турсервісних операторів та інших суб’єктів туристичного ринку”, пропонувався чіткий

нерозмитий варіант – “впровадження реєстрів суб’єктів туристичної діяльності”; зник пункт “розширення переліку видів обов’язкового страхування шляхом уведення страхування цивільної відповідальності туристичних операторів”; пункт “забезпечення комплексного розвитку територій шляхом збору інформації та проведення аналізу стану використання природних туристичних і курортних ресурсів, удосконалення системи показників розрахунку обсягів туристичної та курортної діяльності” доволі неконкретний, тому що немає інструментів для такого аналізу, а тим більше показники обсягів туристичної та курортної діяльності, вважаю, мають бути складовою “приведення у відповідність з міжнародними вимогами методів статистики у сфері туризму та курортів та впровадження рекомендованої Всесвітньою туристичною організацією ООН (ЮНВТО) системи сателітного рахунка”; і останнє, ринок послуг розміщення у сфері сільського (зеленого) туризму не врегульований, що провокує зловживання на ринку як контролюючих органів влади, так і суб’єктів туристичної діяльності. Вартувало б у Стратегії задекларувати увагу і до цієї проблеми [22].

Так само у вузькому колі було підготовлено у МЕРТ першу редакцію проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» з урахуванням положень Директиви 90/314. Ці зміни планувалися як частина великого проекту закону з дерегуляції. Очевидно, що він нетотожний тому законопроекту, який раніше розміщувався на сайті Держтуризмкурорту. МЕРТ було внесено пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру, у тому числі шляхом поширення застосування декларативного (реєстраційного, заявничого) принципу» у частині скасування ліцензування турсервісних діяльностей та відміни обов’язкового встановлення категорій об’єктам туристичної інфраструктури. Відповідний законопроект було схвалено Урядом у грудні 2015 року. Відзначимо, що скасування видачі свідоцтва про встановлення відповідної категорії готелів було передбачене п. 8 Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності, затвердженого розпорядженням КМУ від 18.03.2015 р. № 357-р (далі План). Суть дерегуляції – зняття адміністративних бар’єрів та максимальне спрощення умов ведення бізнесу. Відміна ліцензування турсервісних діяльностей не згадана у цьому розпорядженні. Втім, у звіті Державної регуляторної служби України за підсумками стану виконання Плану у 2015 році зазначається, що МЕРТ пропонує і скасування видачі свідоцтва про встановлення відповідної категорії готелів, і скасування ліцензії на провадження турсервісних діяльностей [23]. 23.02.2016 р. КМУ передав цей законопроект до Верховної Ради України (реєстр. № 4131). Крім вже давно задекларованих новел про скасування ліцензування турсервісних діяльностей та свідоцтва про встановлення категорій готелів, пропонувалася низка запобіжників для регулювання ринку послуг і забезпечення безпеки споживачів, тобто туристів [24]. У квітні 2016 року цей законопроект був відкликаний у зв’язку зі зміною Уряду. Отримавши відстрочку, профільний департамент МЕРТ підійшов до цього законопроекту більш системно. Наразі готуються комплексні зміни до Закону України “Про туризм” у частині: удосконалення,

доповнення та уточнення термінологічно-понятійного апарату у сфері туризму відповідно до загальноприйнятих міжнародних дефініцій, зокрема, з урахуванням класифікації ЮНВТО; запровадження обов'язкового страхування цивільної відповідальності туроператорів і турагентів перед туристами з метою захисту прав та законних інтересів споживачів туристичних послуг; регламентування загальних засад роботи саморегулювальних організацій у сфері туризму; встановлення механізму створення та забезпечення діяльності державного та місцевих фондів розвитку туризму; визначення порядку встановлення категорій об'єктам туристичної інфраструктури за декларативним принципом; визначення правових засад статистичного обліку у сфері туризму. Строк розроблення акту – II квартал 2017 року.

Досить несподівано у цьому контексті зникло з оновленого Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності скасування видачі свідоцтва про встановлення відповідної категорії готелів [25]. Очевидно, його скасування увійшло до узагальненого пункту «Удосконалення дозвільних процедур у сфері господарської діяльності шляхом запровадження процедури видачі документів дозвільного характеру за допомогою засобів телекомунікацій (в електронному вигляді) та скорочення переліку документів, які суб'єкт господарювання повинен подати для одержання документа дозвільного характеру» [25]. Згодом стало зрозуміло, що МЕРТ не відмовляється від скасування обов'язкової категоризації, а має на меті на основі європейського досвіду лібералізувати цю сферу шляхом упровадження нової процедури встановлення категорій об'єктам туристичної інфраструктури за декларативним принципом та оновлених критеріїв оцінки відповідності певній категорії. У січні 2017 року на сайті відомства був оприлюднений проект постанови КМУ «Про затвердження Порядку встановлення та зміни категорій об'єктів туристичної інфраструктури». Основними цілями прийняття нового Порядку встановлення категорій об'єктам туристичної інфраструктури є: вдосконалення діючої процедури шляхом застосування декларативного принципу при оцінці відповідності певної категорії; усунення правових колізій в частині обов'язкового проходження добровільної сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання); впровадження нових критеріїв оцінки відповідності певної категорії, що застосовуються в європейських країнах; здешевлення процедури встановлення категорії об'єкта туристичної об'єкта; створення сприятливих умов для виходу з тіні суб'єктів господарювання, які надають готельні послуги; сприяння добросовісної конкуренції на ринку готельних послуг; знищення можливостей для корупційних дій з боку органів з сертифікації; підвищення якості послуг, що готельних послуг; збільшення кількості класифікованих за категорією об'єктів туристичної інфраструктури. Новий порядок в цілому позитивно оцінили готельєри, але неоднозначно сприйняли окремі чиновники, експерти, профільні організації. І якщо негативна оцінка органів сертифікації виглядає зрозумілою, то категорична позиція Асоціації готельних об'єднань та готелів міст України стала сюрпризом. Дискусія відбувається навколо термінології («декларативний» vs «повідомний» принцип), зменшенні фінансового навантаження на готелі та бюджет і питання, чи відповідне свідоцтво є дозвільним документом.

Щодо виконання вимог ст. 417 Угоди стосовно захисту прав споживачів, то МЕРТ запропоновано врахування норм Директиви 90/314 у комплексних змінах до Закону України «Про туризм» у частині встановлення значних доказів надійності для повернення сплачених грошей або для репатріації споживача у разі банкрутства, а також передбачено обов'язкове страхування цивільної відповідальності туроператорів щодо відшкодування витрат на повернення туристів до місця постійного проживання. З метою актуалізації середньострокових завдань з виконання зобов'язань за секторальною частиною Угоди (розділ V «Економічне та галузеве співробітництво») у лютому 2017 р. МЕРТ подано КМУ оновлений, з урахуванням результатів роботи у 2014–2016 роках, План заходів з імплементації Угоди про асоціацію, що розрахований на 2017–2019 роки. Також проект враховує оновлення актів законодавства ЄС, які відбулися з часу закінчення переговорів щодо укладення Угоди [26].

Висновки з проведеного дослідження. Зростання туризму у світі триває уже шостий рік поспіль, у 2016 році цей сектор економіки випередив за темпами зростання послуги у сфері фінансів і бізнесу, промисловість, соціальні послуги, роздрібну торгівлю та дистрибуцію, транспорт. В Україні сукупний внесок подорожей і туризму у 2016 році становить 128.5 млрд грн. (5 млрд дол. США), або 5.6% ВВП. Зростання склало +4.5% порівняно з 2015 роком. Прямий внесок подорожей і туризму у 2016 році становить 34,8 млрд грн. (1.4 млрд дол. США), або 1.5% ВВП. Зростання склало +2.96% порівняно з 2015 роком [27]. Аналітика Всесвітньої ради з подорожей і туризму засвідчила, що український туризм пройшов своє «дно» у 2014 році, оскільки з 2015 року спостерігається невелике зростання, що 2016 рік це тільки підтвердив. Генеральна Асамблея ООН оголосила 2017 Міжнародним роком сталого розвитку туризму. Це, на думку експертів, сприятиме кращому взаєморозумінню між народами в усьому світі, внаслідок чого буде підвищено поінформованість про велику спадщину різних цивілізацій, забезпеченню кращого розуміння цінностей, притаманних різним культурам, сприяючи тим самим зміцненню миру в усьому світі. Маємо хороші сподівання на те, що 2017 стане роком подальшого зростання українського туризму, а зобов'язання України щодо імплементації Угоди про асоціацію у сфері туризму будуть повністю виконані.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Україна – ЄС: від асоціації до членства. XXIV Економічний форум. Криниця–Здруй. 2–4.09.2014. URL: www.niss.gov.ua/public/File/2014_table/0902_ua.pdf (дата звернення: 22.04.2017).
2. Як ЄС сприяє розвитку туризму в Україні. URL: <http://mmp-project.net/yak-yes-spriyaye-rozvitku-turizmu-v-ukraini> (дата звернення: 22.04.2017).
3. Економічна складова угоди про асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління / Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2014. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/files/a/2/a2732e1-economic-ied.pdf> (дата звернення: 22.04.2017).
4. Імплементація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: рекомендації на основі досвіду країн Східної Європи: наукова доповідь. К. – 2015. 104 с.

5. Красавцева Л.Ю. Щодо ролі держави у розвитку туристичної сфери в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. № 18. С. 214–216.

6. Передерко В.П. Стан імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: сфера туристичних послуг // Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем (Івано-Франківськ, 20–22 травня 2015 року): Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції. – Івано-Франківськ: ПП Голіней О.М.. – 2015. С. 234–235.

7. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, вересень 2014 року – січень 2015 року. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248115804&cat_id=247749488 (дата звернення: 22.04.2017).

8. Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (за 2015 рік). URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248115804&cat_id=247749488 (дата звернення: 22.04.2017).

9. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (за 2016 рік). URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248115804&cat_id=247749488 (дата звернення: 22.04.2017).

10. Моніторинг прогресу реформ за 2015 рік. URL: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/broshura_a4_ukr.pdf (дата звернення: 22.04.2017).

11. Моніторинг прогресу реформ 2016. URL: http://reforms.in.ua/ua/system/files/reports/full_web_02_2017.pdf (дата звернення: 10.02.2017).

12. Результати виконання Угоди про асоціацію за 2014 р. – I півріччя 2016 р. URL: <http://ucerp.org.ua/doslidzhennya/rezultaty-vykonannya-ugody-pro-asotsiatsiyu-za-2014-r-i-pivrichchya-2016-r.html>; Результати моніторингу виконання Угоди про асоціацію: 1 липня – 1 листопада 2016 року. URL: <http://ucerp.org.ua/doslidzhennya/rezultaty-monitoringu-vykonannya-ugody-pro-asotsiatsiyu-1-lipnya-1-lystopada-2016-roku.html> (дата звернення: 22.04.2017).

13. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 № 739-р «Про схвалення Концепції популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-p> (дата звернення: 22.04.2017).

14. Сайт Державного агентства України з туризму та курортів. URL: <http://www.tourism.gov.ua/ua/news/27489> (дата звернення 26.06.2015 р.).

15. Сайт Державного агентства України з туризму та курортів. URL: <http://www.tourism.gov.ua/ua/25020/27590> (дата звернення 26.06.2015 р.).

16. Сайт Міністерства інфраструктури України. URL: <http://mtu.gov.ua/documents/291.html> (дата звернення: 22.04.2017).

17. Звіт про хід і результати виконання програми діяльності Кабінету Міністрів України. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248801311 (дата звернення: 22.04.2017).

18. С. Романюк. Туристична галузь України: руїна чи низький старт? URL: http://novosti-turbiznesa.info/article/turistichna_galuz_ukraini_ruina_chi_nizkij_start_.html (дата звернення: 22.04.2017).

19. Мінфін відмовив у фінансуванні розвитку туризму в Україні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/1963806-minfin-vidmoviv-u-finansuvanni-rozvitku-turizmu-v-ukraini.html> (дата звернення: 22.04.2017).

20. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року». URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249826501> (дата звернення: 22.04.2017).

21. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.08.2008 № 1088-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1088-2008-p> (дата звернення: 22.04.2017).

22. В. Передерко. Коментар до Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. URL: <https://www.facebook.com/notes/vitaliy-perederko/koментар-до-стратегії-розвитку-туризму-та-курортів-на-період-до-2026-року/1606409032732411/> (дата звернення: 22.04.2017).

23. В. Передерко. Аналітична записка-коментар до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру, у тому числі шляхом поширення застосування декларативного (реєстраційного, заявничького) принципу». URL: <https://www.facebook.com/notes/vitaliy-perederko/аналітична-записка-коментар/1165917890114863> (дата звернення: 22.04.2017).

24. Сайт Державної регуляторної служби України. Стан виконання Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності за 2015 рік. URL: <http://www.dkrp.gov.ua/info/4878> (дата звернення: 22.04.2017).

25. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 № 615-р «Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615-2016-p> (дата звернення: 22.04.2017).

26. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Інформація щодо імплементації Угоди про асоціацію в частині відповідальності Мінекономрозвитку (Розділ V Угоди). URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e888b03e-eaba-415a-ab87-0bbca5b905a4&title=InformatsiiaSchodoImplementatsiiUgodiProAsotsiatsiiuVChastiniVidpovidalnostiMinekonomrozvitku-rozdilVUgodi-> (дата звернення: 22.04.2017).

27. Travel & tourism economic impact 2017. Ukraine. URL: <https://www.wttc.org/research/economic-research/economic-impact-analysis/country-reports/> (date of appeal: 04/22/2017).

REFERENCES:

1. Ukraina – YeS: vid asotsiatsii do chlenstva. XXIV Ekonomichnyi forum. Krynitsia–Zdrui. 2–4.09.2014. URL: www.niss.gov.ua/public/File/2014_table/0902_ua.pdf (data zvernennia: 22.04.2017).
2. Yak YeS spriyaiе rozvytku turyzmu v Ukraini. URL: <http://mmp-project.net/yak-yes-spriyaye-rozvytku-turyzmu-v-ukraini> (data zvernennia: 22.04.2017).
3. Ekonomichna skladova uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: naslidky dlia biznesu, naselennia ta derzhavnoho upravlinnia //Instytut ekonomichnykh doslidzhen i politychnykh konsultatsii, 2014. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/files/a/2/a2732e1-economic-ied.pdf> (data zvernennia: 22.04.2017).
4. Implementatsiia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: rekomendatsii na osnovi dosvidu krain Skhidnoi Yevropy: naukova dopovid. K., 2015. 104 s.
5. Krasavtseva L. Yu. Shchodo roli derzhavy u rozvytku turystychnoi sfery v Ukraini // Investytsii: praktyka ta dosvid. 2014. # 18. S. 214–216.
6. Perederko V. P. Stan implementatsii Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: sfera turystychnykh posluh // Teoriia i praktyka stratehichnoho upravlinnia rozvytkom haluzevykh i rehionalnykh suspilnykh system (Ivano-Frankivsk, 20-22 travnia 2015 roku): Materialy V mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii. – Ivano-Frankivsk: PP Holinei O. M., 2015. S. 234–235.
7. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom, veresen 2014 roku – sichen 2015 roku. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248115804&cat_id=247749488 (data zvernennia: 22.04.2017).
8. Zvit pro vykonannia Poriadku dennoho asotsiatsii ta Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom (za 2015 rik). URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248115804&cat_id=247749488 (data zvernennia: 22.04.2017).
9. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom (za 2016 rik). URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248115804&cat_id=247749488 (data zvernennia: 22.04.2017).
10. Monitorynh prohresu reform za 2015 rik. URL: http://reforms.in.ua/sites/default/files/upload/broshura_a4_ukr.pdf (data zvernennia: 22.04.2017).
11. Monitorynh prohresu reform 2016. URL: http://reforms.in.ua/ua/system/files/reports/full_web_02_2017.pdf (data zvernennia: 10.02.2017).
12. Rezultaty vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu za 2014 r. – I pivrichchia 2016 r. URL: <http://ucep.org.ua/doslidzhennya/rezultaty-vykonannya-ugody-pro-asotsiatsiyu-za-2014-r-i-pivrichchya-2016-r.html>; Rezultaty monitorynhu vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu: 1 lypnia – 1 lystopada 2016 roku. URL: <http://ucep.org.ua/doslidzhennya/rezultaty-monitoryngu-vykonannya-ugody-pro-asotsiatsiyu-1-lypnia-1-lystopada-2016-roku.html> (data zvernennia: 22.04.2017).
13. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11.10.2016 # 739-r «Pro skhvalennia Kontseptsii populiaryzatsii Ukrainy u sviti ta prosvannia interesiv Ukrainy u svitovomu informatsiinomu prostori». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-r> (data zvernennia: 22.04.2017).
14. Sait Derzhavnoho ahentstva Ukrainy z turyzmu ta kurortiv. URL: <http://www.tourism.gov.ua/ua/news/27489> (data zvernennia 26.06.2015 r.).
15. Sait Derzhavnoho ahentstva Ukrainy z turyzmu ta kurortiv. URL: <http://www.tourism.gov.ua/ua/25020/27590> (data zvernennia 26.06.2015 r.).
16. Sait Ministerstva infrastruktury Ukrainy. URL: <http://mtu.gov.ua/documents/291.html> (data zvernennia: 22.04.2017).
17. Zvit pro khid i rezultaty vykonannia prohramy diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248801311 (data zvernennia: 22.04.2017).
18. S. Romaniuk. Turystychna haluz Ukrainy: ruina chy nyzkyi start? URL: http://novosti-turbiznesa.info/article/turistichna_galuz_ukraini_ruina_chi_nizkij_start.html (data zvernennia: 22.04.2017).
19. Minfin vidmovyv u finansuvanni rozvytku turyzmu v Ukraini. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/1963806-minfin-vidmoviv-u-finansuvanni-rozvytku-turyzmu-v-ukraini.html> (data zvernennia: 22.04.2017).
20. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.03.2017 r. # 168-r «Pro skhvalennia Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku». URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249826501> (data zvernennia: 22.04.2017).
21. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.08.2008 # 1088-r «Pro skhvalennia Stratehii rozvytku turyzmu i kurortiv». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1088-2008-r> (data zvernennia: 22.04.2017).
22. V. Perederko. Komentar do Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku. URL: <https://www.facebook.com/notes/vitaliy-perederko/komentar-do-stratehii-rozvytku-turyzmu-ta-kurortiv-na-period-do-2026-roku/1606409032732411/> (data zvernennia: 22.04.2017).
23. V. Perederko. Analychna zapyska-komentar do proektu Zakonu Ukrainy «Provnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo skorochennia kilkosti dokumentiv dozvilnoho kharakteru, u tomu chysli shliakhom poshyrennia zastosuvannia deklaratyvnoho (reistratsiinoho, zaiavnytskoho) pryntsyphu». URL: <https://www.facebook.com/notes/vitaliy-perederko/analychna-zapyska-komentar/1165917890114863> (data zvernennia: 22.04.2017).
24. Sait Derzhavnoi rehuliatornoj sluzhby Ukrainy. Stan vykonannia Planu zakhodiv shchodo derehuliatcii hospodarskoi diialnosti za 2015 rik. URL: <http://www.dkrp.gov.ua/info/4878> (data zvernennia: 22.04.2017).
25. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.08.2016 # 615-r «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo derehuliatcii hospodarskoi diialnosti ta vyznannia takymy, shcho vtratyly chynnist, deiakykh rozporiadzhen Kabinetu Ministriv Ukrainy». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615-2016-r> (data zvernennia: 22.04.2017).
26. Sait Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy. Informatsiia shchodo implementatsii Uhody pro asotsiatsiiu v chastyni vidpovidalnosti Minekonomrozvytku (Rozdil V Uhody). URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e888b03e-eaba-415a-ab87-0bbca5b905a4&title=InformatsiiaSchodoImplementatsiiUgodiProAso> (data zvernennia: 22.04.2017).
27. Travel & tourism economic impact 2017. Ukraine. URL: <https://www.wttc.org/research/economic-research/economic-impact-analysis/country-reports/> (date of appeal: 04/22/2017).